

August Šenoa

Priredila: *Tanja Španjić*, prof.
Srednja škola Pakrac

1838. - 1881.

Kip Augusta Šenoa na križanju Vlačke i Branjugove u Zagrebu, djelo Marije Ujević-Galetović

Podrijetlo

- **August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa**
- potomak je građansko-obrtničke obitelji koja se 1830. doselila iz Budima u Zagreb
- otac, **Alois Schönoa** -
biskupski slastičar (*sladopek*)
češkoga podrijetla, pronjemačke
orijentacije
- majka, **Terezija pl. Rabacs**, Slovačkinja iz
Budimpešte, umrla je kad je Šenoa imao 8
godina

Kronologija života

- osnovnu školu završio je u Zagrebu, gimnaziju u Pečuhu i Zagrebu
- kao gimnazijalac posjećivao je Gaja koji ga upoznaje sa starijom hrvatskom poezijom
- studij **prava** započinje u Zagrebu, a od **1859.** uz potporu J. J. Strossmayera nastavlja u Pragu
- tamo započinje književni, politički i novinarski rad
- **1860.** u *Pozoru* izlazi njegov dopis **Zlatni Prag**;
- **1862.** u *Pozoru* izlaze feljtoni **Pražki listići**
- **1863.** u časopisu **Naše gore list** objavljuje pjesme
- **1865.** gubi stipendiju i odlazi u Beč gdje se izdržava novinarskim radom (uređuje **Glasonošu** i **Slavische Blätter**)

Povratak u Zagreb

- **1866.** vratio se u Zagreb i zaposlio u redakciji *Pozora* (uređuje kazališnu kritiku i zastupa antigermansko stajalište)
- **1868.** postaje gradski bilježnik
vjenčao se sa Slavom pl. Ištvanić
- **1869.** postaje umjetnički ravnatelj, a **1870.** i dramaturg Hrvatskoga zemaljskoga kazališta
- **1873.** imenovan je **gradskim senatorom**
- **1874. - 1881.** uređuje *Vienac*
- **1877.** postao je **potpredsjednik Matice hrvatske**
- **1881.** proglašen **građaninom Zagreba**
- **1881.** umire **13. prosinca** u 43. godini života

književno stvaralaštvo

žanrovska raznolikost

Teorijski rad - književni program

- **1865.** u *Glasonoši* izlazi članak ***Naša književnost***

Zalaže se za socijalno i nacionalno obilježje književnosti:

Dok nam ne bude seljak obraženiji, dok se duh narodni ne uvriježi ne samo u svakom gradu, u svakom uredu i u svakoj školi već upravo i u obitelji, koja je pravi temelj i narodnoga i državnoga života, dotle nema ni razgovora krepku, složnu narodnom životu!

(A. Šenoa: *Naša književnost*)

Prvo bi naši pisci morali gledati da se popularnim spisima privlači u kolo čitalačkog općinstva naš u tom obziru toli zanemareni puk.

(A. Šenoa: *Naša književnost*)

Zašto pišemo?

“Mi hoćemo da dignemo narod, da ga osvijestimo, da ga oplemenimo, da mane prošlosti popravimo, da budimo u njemu smisao za sve što je lijepo, dobro i plemenito.”

Književnost mora imati tendenciju: podići samosvijest narodu, odvratiti ga od majmunskoga obožavanja tuđega.

“A gradiva kod nas? Bože moj! Samo treba posegnuti rukom. (...) Svaki čovjek na ulici nosi u sebi manju ili veću pripovijetku, katkad je čitaš upravo na licu, a tko ne umije čitati u svijetu, taj neka ne piše, tko si sam ne nađe gradiva, neka se okani novele.”

Okretanje hrvatske književnosti ka realizmu, stvarnosti.

“Proučiti treba čovjeka i u kolibi i u palači.”

Prvi je upotrijebio riječ REALIZAM - O hrvatskom kazalištu, 1865.

Lirska poezija

- piše je od rane mladosti i objavljuje u časopisima
- prvo objavljeno djelo je prigodnica **Suze** (1855.) povodom smrti prijatelja
- tematska raznolikost: ljubavne pjesme (ciklus posvećen Slavici); domoljubne i satiričke pjesme
- vješt versifikator: jasan, precizan stih, retorička i deklamatorska snaga jezika

Budi svoj!

*Oj, budi svoj! Ta stvoren jesi čitav,
u grudi nosiš, brate, srce cijelo;
Ne kloni dušom, i da nijesi mlitav,
Put vedra neba diži svoje čelo!
Pa došli danci nevolje i muke,
Pa teko s čela krvav tebi znoj,
Ti skupi pamet, upri zdrave ruke,
I budi svoj!*

(...)

*Oj budi svoj, i čovjek ljudskog zvanja!
Pa diži čelo kao suce čisto;
Jer kukavica tek se rđi klanja,
Tvoj jezik, srce nek su vazda isto.
Za sjajnim zlatom ko za Bogom gleda
Tek mićenika ropskih podli roj;
Ti gledaj, da l' i duša zlata vrijedi,
Pa budi svoj.*

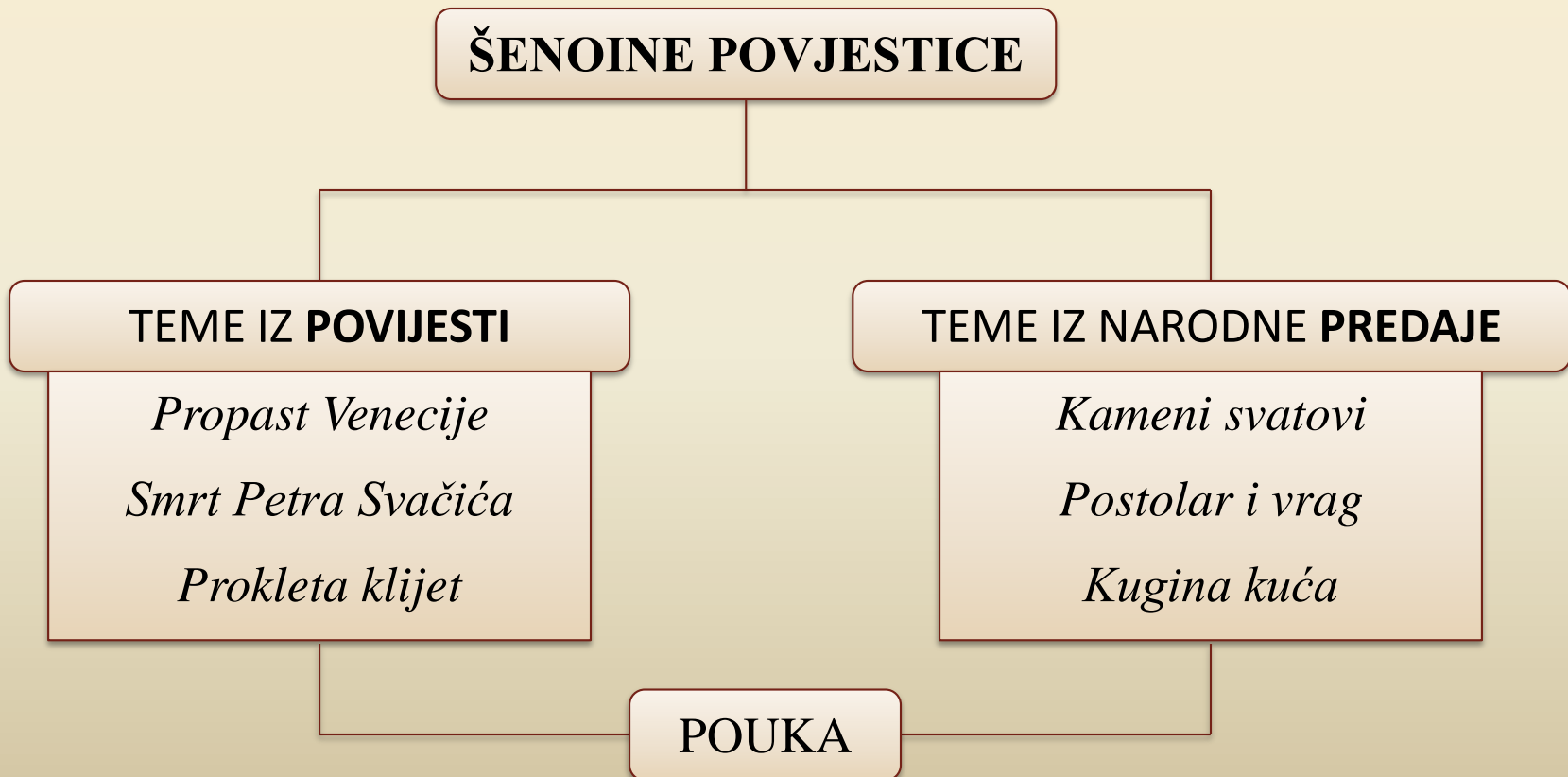
Budi svoj

- lirska misaona pjesma
- program ljudskoga života po Šenoinoj mjeri ⇒ *programatska pjesma*
- ton: *vedar, zapovjedni*
- ritam: *poletan*
- **obraćanje čitatelju** ⇒ kako treba izgraditi samoga sebe i proživjeti život dostojan čovjeka, odnosno kako *biti svoj*
 - strofna kompozicija
(7 oktava)
 - stih: vezani (križna rima)
 - jezik: arhaičan

Epska poezija

- **POVJESTICE** → pjesničke pripovijesti u stihovima u kojima se sjedinjuju elementi *lirskoga*, *epskoga* i *dramskoga*;
- napisao je četrdesetak povjestica
- događaje iz povijesti i predaje protkao je vlastitim životnim uvjerenjima, moralnim stavovima i domoljubljem.

Šenoina koncepcija književnosti

- književnost mora biti nacionalno funkcionalna (odražavati narodni duh i služiti prosvjećivanju i osvješćivanju naroda) ⇒ nacionalno-prosvjetiteljska i didaktička koncepcija literature
- romani tematski usmjereni na građu iz hrvatske povijesti te na suvremene događaje
- inzistira na analogijama između prošlosti i sadašnjosti, povijest mu je šifra za tumačenje suvremenih nacionalnih i socijalnih problema

Povijesni roman

- ✓ *Zlatarovo zlato*, 1871.
- ✓ *Čuvaj se senjske ruke*, 1875.
- ✓ *Seljačka buna*, 1877.
- ✓ *Diogenes*, 1878.
- ✓ *Kletva*, 1880./1881.

Odnos prema povijesti

- objektivistički
- povijesna autentičnost
- točno ambijentiranje
- tragovi vremena koje čuvaju arhivi i knjižnice
- naglašavanje onih modusa koji oponašaju sličnost s povijesnom zbiljom

Šenoa o romanu

U historičkom romanu moraš analogijom medju prošlosti i sadašnjosti narod dovesti do spoznaje samoga sebe.

Vijenac, 1874.

Nebriga za vlastitu povijest ... za ćud i historički razvitak naroda nukaju naše noveliste da grade svoje pripovijetke i spletke po tuđoj šabloni, da mjesto oštra crtanja opisuju sto puta sunce, mjesec, zvijezde i sve kreposti nebeske frazama hrvatskomu uhu groznim, riječju, sva pripovijest nema ništa tipičkoga, te se je mogla zbiti prije i u Tataniji i Tunguziji, nego u Hrvatskoj.

Šenoina proza suvremene tematike

- u teoriji se zalagao za socijalni roman po uzoru na Gogolja
- za građu predlaže niz problema svoje suvremenosti: borbu stranaka, propadanje zadruga, neukost puka...
- realistička stvaralačka metoda

1. stvarnost treba proučavati i umjetnički preoblikovati, a ne sve izmišljati

2. nema tako nevažnog događaja da ne bi mogao biti zanimljiv kao literarna tema

Tematika realizma

djelo	tema
<i>Prijan Lovro</i>	<ul style="list-style-type: none">•prvo pravo realističko djelo u hrvatskoj književnosti•propadanje intelektualca u malograđanskoj sredini
<i>Kanarinčeva ljubovca</i>	<ul style="list-style-type: none">•propadanje plemstva
<i>Barun Ivica</i>	<ul style="list-style-type: none">•rasipanje seljačkih zadruga nakon ukidanja kmetstva
<i>Branka, Prosjak Luka</i>	<ul style="list-style-type: none">•odnos sela i grada

Šenoa je...

- kanonizirao je roman kao žanr
- formirao (odgojio) čitateljsku publiku
- tvorac hrvatskog povijesnog romana i kodifikator urbane štokavštine
- autor je prvog našeg estetski relevantnog romana, *Zlatarova zlata*
- autor jednog od najboljih romana hrvatske književnosti 19. stoljeća, *Seljačke bune*